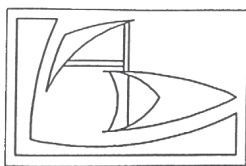
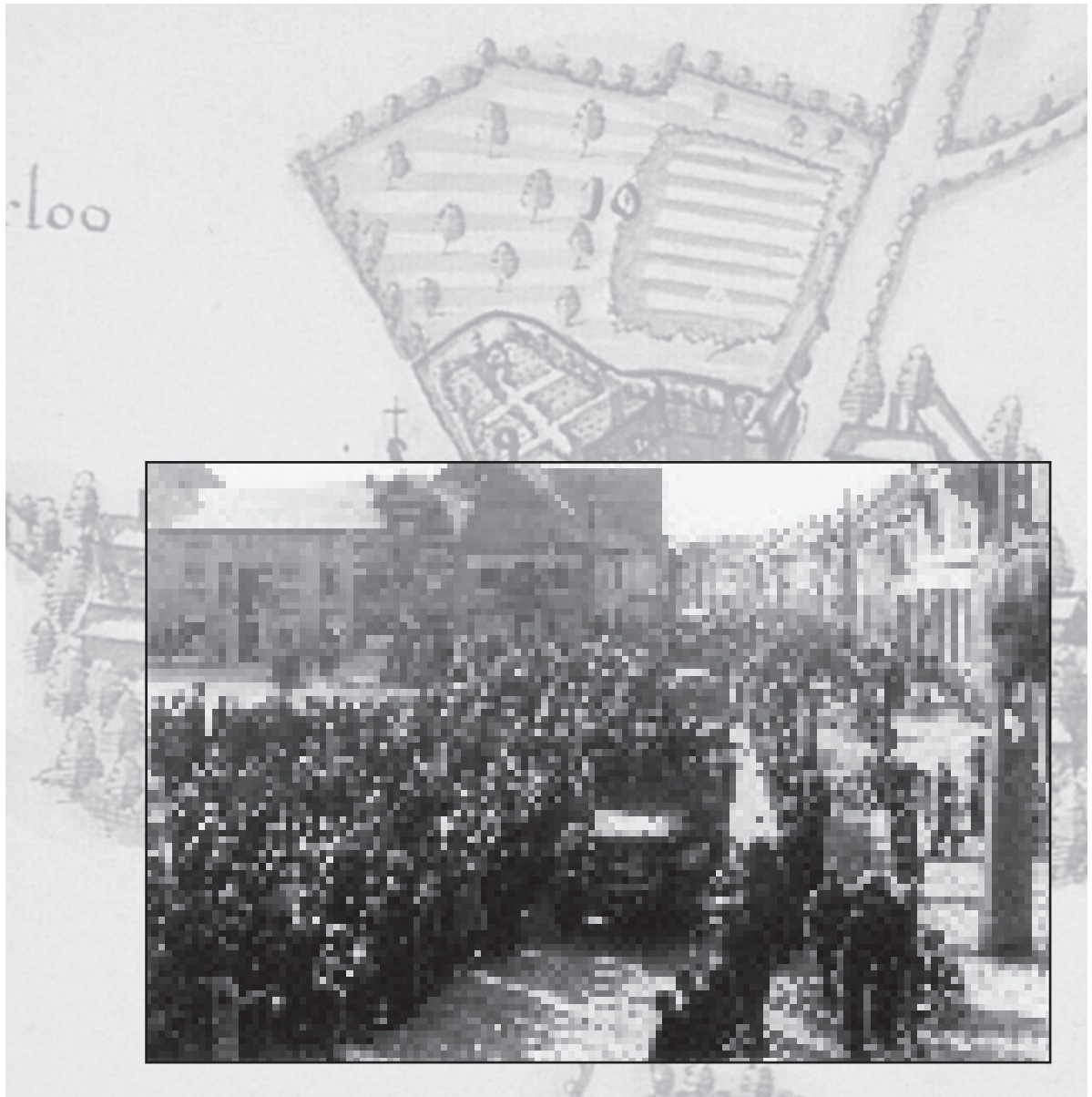

E E U W E N - T E M M E R

LOOIS ARCHIEF EN DOCUMENTATIECENTRUM v.z.w.

Viermaandelijks Tijdschrift: EEUWENTEMMER

Secretariaat: BEA VERACHTERT
Gerhagenstraat 60
3980 Tessenderlo

Kontaktadres-telefonisch: LOUIS ALAERTS tel.: 013 66 73 30
Windmolen 14, 3980 Tessenderlo

Bankrekening: DEXIA: 068-2092164-95
Loois Archief en Documentatiecentrum VZW

Lidmaatschap: 10 EURO - storten op bovenvermelde
bankrekening

Bestuur: LOUIS ALAERTS Voorzitter
BEA VERACHTERT Secretaris
RENE CLONEN Penningmeester

JULIEN HERMANS
LUCIENNE PELSERS
PAUL STRAUVEN
FRANCOIS VAN GEHUCHTEN
JOS VANGENECHTEN
FRANS VAN THIENEN
STAN PANIS
JEF WAGEMANS

Verantwoordelijk uitgever: Louis Alaerts, Windmolen 14, 3980 Tessenderlo

Geen uittreksel, overname noch afdruk uit EEUWENTEMMER mag geschieden zonder toestemming van het Loois Archief en Documentatiecentrum V.Z.W. Iedere auteur is verantwoordelijk voor het door hem of haar gepubliceerde artikel.

Kaft: Ontwerp: Julien Hermans

Foto: 6 september 1944, de bevrijding is een feit.

Voorwoord

Ieder jaar heeft zijn herdenkingsmomenten en plechtigheden. Die gaan over grote historische momenten tot lokale aangrijpende of ingrijpende gebeurtenissen. 2004 stond vooral in het kader van de herdenking van de zestigste verjaardag van de bevrijding aan het eind van Wereldoorlog Twee. Ook in Tessenderlo werd hiervoor een sobere maar stijlvolle plechtigheid georganiseerd.

Eeuwentemmer laat die gebeurtenis evenmin onopgemerkt voorbijgaan. En liever dan erover te schrijven laten we in deze Eeuwentemmer vooral de beelden spreken. Foto's drukken vaak zoveel meer uit dan woorden. Daarom dat het grootste gedeelte van de foto's in dit nummer over de tweede wereldoorlog gaat en over de bevrijding. Ze werden van tekst voorzien door Paul Strauven. Looienaars aan het einde van de tweede wereldoorlog voor de lens.

Het bijgevoegde themanummer gaat dan weer over die andere oorlog. De eerste wereldoorlog, bijgenaamd 'de grooten oorlog'. Over de bekommernis van een soldaat aan het front en over het lot van de gewone burgers in Tessenderlo.

Maar we hebben niet alleen aandacht voor oorlog. We willen ook sport een plaats geven, meer bepaald voetbal. Alhoewel, zei iemand eens niet: 'voetbal is oorlog'? Misschien is dat nu wel zo maar er is een tijd geweest dat het nog gewoon ontspanning was, een niet gecommercialiseerde competitiesport. Een tijd ook waarin men nog niet zong 'We are the champions' maar wel 'Die van Looi Sport dat zijn de mannen...' Nostalgie? Misschien... Maar toen was voetbal nog echt 'een belangrijke bijzaak' in het leven'. Nu lijkt het soms 'het belangrijkste' in het leven'.

Belangrijk in ons leven is dan weer ons tijdschrift Eeuwentemmer. En met dit nummer zijn we aan het eind van een jaargang. We zijn al druk bezig met de inhoud van de komende jaargang 2005. En ook die gaat weer gevarieerd en boeiend zijn. We hopen dat U er ondertussen net zo aan gehecht bent als wij. Dus, vernieuw dat abonnement. De prijs blijft 10 Euro en om het U gemakkelijk te maken voegen we er een overschrijvingsformulier bij.

Wij hopen U volgend jaar ook weer tot onze lezers te mogen rekenen. En..., waarom ook eens niet tot onze schrijvers? Zoals Beren in dit nummer met zijn artikel 'Ongenode gasten'.

Wij wensen onze lezers nu al een energievriendelijke winter toe en een prettig jaareinde. Tot volgend jaar.

Louis Alaerts
voorzitter

Voetbalpoëzie

R.C. Genk zit in de problemen. Er is niets aan de hand met bestuur of spelers, maar wel met het nieuwe clublied. Dat werd zopas op CD ingezongen maar zou niet voldoende 'karakter' bezitten en dat is natuurlijk belangrijk want zo'n lied is een onmisbaar pepmiddel zowel bij winst als verlies. Zelfs de roemruchte ploegen Campina en Ma-Jeanette, die tijdens de eerste wereldoorlog het voetbal in Looi brachten, hadden al hun strijdlid. De dichters bleven onbekend maar hun producten brachten de goede geest en het heilig vuur rond het terrein.

Bij Fil Assen achter de kerk, het lokaal van Campina, zong men:

Tessengerlo is daar
met zijne voetbalschaar,
't zijn mannen van 't goed leven
die voor niets of niemand beven.

Harioep, harioep, harioep,
Harioep, harioep sasa,
Wij zijn de mannen van Campina.
Boemlala, boemlala,
Boemla - boemla - boemla - boemla - boemlala (x2)

Wij kennen geen verdriet,
Verliezen deert ons niet.
Met vreugd in hart en ogen
Op stap vooruit getogen.

Harioep, harioep.....

Begeleid door een grosse caisse die de boemlala's accentueerde was de match al half gewonnen.

Bij Boes (Jef Thomas) aan de andere kant van de markt, klonk het:

Ma-Jeannetje moet er wezen.
Ma-Jeannetje moet er zijn.
Dat zijn kerels die niet vrezen,
Die hun man staan als 't moet zijn!
Zij zijn moedig in hun streven,
Ze zijn altijd welgezind.
Want Ma-Jeannetje brengt jolijt,
Op de 'Met' en op de Reydt.
Hip, hip, hoera. (x2)

Hoeveel strofen er aan waren weet ik niet maar alles werd gezongen op vlotte marsmuziek, zelfs nog jaren na het verdwijnen van de clubs.

Ook de clubfoto's uit 1916 zijn de moeite waard. Ma-Jeannette komt hier zeker veel plechtiger naar voren: het poseren, de achtergrond, de gearmde spelers, de krijgshaftige snorren, de bestuursleden met zomerhoed, sigaar en horlogeketting terwijl Campina meer een gelaten doorgezakte indruk geeft met weinig 'vreugd in hart en ogen'. Of is het maar een indruk.

Ma-Jeannette 1916: Zittend van L naar R: Georges Cuypers, Louis Thomas, Mathieu Geyzen, Leon Geyzen, Jozef Thomas. Geknield: Jozef Corvers, August Beets, August Meykens. Staande: Gaston Vandervoort, Alfons Lemmens, Karel Corvers, Gaston Carduyvels, Alfons Willems, Manil Vandepoel. Laatste rij: Henri Pelsers, Damien Vandepoel, Leonard Theys, Achilles Theys.

Ook Looi Sport, opgericht in 1925, had een lijflied dat al even strijdlustig klonk als het vorige. Nu zong Fil Assen op de wijze van 'Wie zoon is van dees vrijen grond' van Emiel Hullebroeck::

Geen bange kampers hebben wij,
maar spelers met de daad.
Die spelen en dan zingen wij,
hoe alles ook vergaat.
Vooruit dus, met het hoofd omhoog,
wij kennen geen verdriet.
Looi Sport ginds staat de zegeboog
die d' overwinning biedt.

Of ze in die tijd al een trainer hadden en welk systeem ze speelden, weet ik niet, maar hoe men een doelpunt moest maken volgens het boekje staat piekfijn beschreven in een ander clublied:

Die van Looi Sport dat zijn de mannen,
ja die spelen fijn.
Moeten ze ene match gaan spelen,
dan zullen wij ons niet vervelen.
Laat dan die anderen maar 'blagueren',
daar zullen we ons niet aan generen.
Wij spelen zacht en zonder falen,
wij zullen de zegepraal behalen.

Want onze 'center' dat is ne man,
die geeft de bal aan de interman,
De interman die 'dribbeleert',
tot dat hij zijn man passeert.
Hij geeft de bal aan de 'extrème',
die loopt ermee naar de cornerlijn
en geeft hem daar een flinke schop,
juist op onze center zijne kop.
Die man die speelt steeds zonder 'foul',
de bal zit in de goal.

Die van Looi Sport.....

Dat ging waarschijnlijk nog wel enkele strofen verder om de kwaliteiten van de ellenlange keeper Wijbrandt ('de Wip), Jef Vandermaesen (Jefke Luës), Fonske Vandervoort (de Grune) of 'mèster' Dominique Strauven te bewieroken.

Campina 1916: Zittend van L naar R: Gustaaf Wouters, Karel Wouters, Jozef Cuypers, Emile Cuypers, Dominique Strauven. Gekniel: Hubert Van Sweevelt, Arthur Verhaegen, Jozef Thielens. Staande: Henri Clerckx, Evrard Aldelhof, Jozef Sas, ?

Als men deze teksten leest en zingt, begrijp ik niet goed welk probleem er bij R.C. Genk zou kunnen zijn om een hit te maken. Ze mogen desnoods onze liederen gebruiken en die aanpassen moet toch een koud kunstje zijn. Of is het met al die exotische spelersnamen onmogelijk om nog een Vlaams clublied te schrijven? Wie weet!

Louis Van Thienen

De bevrijding is een feit. Deze foto werd genomen in de Neerstraat op 6 september 1944 om 8h30. We zijn bevrijd! Naast enkele Engelse bevrijders zien we niets dan blij en lachende mensen. Enkele kinderen hebben al een vlaggetje in de hand om het feest kleur bij te zetten 1) Emiel Verbeeck, 2) Alfons Volders, 3) Louissette ?, 4) Nijs ?, 5) Rita Theys, 6) Jean Soors, 7) Mevrouw Leonard Elsen, 8) Stanske (Mevr Janssens), 9) Felix Janssens, 10) Louisa Vanderheyden, 11) Julia Nijs, 12) Marie-Louise Nijs.

Nog een foto genomen in de Neerstraat op 6 september 1944. Deze foto werd genomen omstreeks 10 uur in de voormiddag. Er is nog wat meer volk op straat gekomen. 1) Mevrouw Pelsers, 2) Viroux ?, 3) Georgette Van Grieken, 4) François Mees, 5) Jeanne Aldelhof, 6) Mevr Adrienne Vandepoel, 7) Emma Corvers, 8) Leonard Engelen, 9) Marie-Louise Nijs, 10) Jozef Engelen, 11) Leon Volders, 12) Maria Aldelhof, 13) Arthur Pelsers, 14) Emiel Verbeeck, 15) Edgard Theys, 16) Christiane Volders, 17) Louis Elsen, 18) Mevrouw Mees

ACH DIE REYNDERSEN

De vele 'stamboomonderzoekers' die ons archief raadplegen, liggen ons nauw aan het hart. Frans Van Thienen, onze deskundige wanneer het op familieonderzoek aankomt, wil ze aan de hand van dit artikel niet enkel wijzen op valkuilen die bij het opzoekwerk kunnen opduiken, hij geeft ook aandachtspunten mee om ze te omzeilen.

Als men in de hedendaagse burgerlijke stand of de bevolkingsregisters van Tessenderlo rondneust of in documenten van een paar honderd jaar geleden, komt men de familienaam Reynders tegen verspreid over heel ons dorp. Driehonderd jaar geleden vond men ze in Engsbergen, ze boerden in Schoot, ze woonden in Hulst, maar men komt ze in die tijd zelden tegen in het centrum.

Daarbij kwam dat er vroeger, net zoals in alle families, heel wat Reyndersen met dezelfde voornaam rondliepen want er zat in het verleden niet veel variatie in de naamgeving van pasgeborenen. Wat de jongens betreft waren Jan, Peter, Hendrik, Willem, Klaas, Arnold, Andries, Wouter, Gilis, Michiel, Gerard en Martin zowat de favoriete voornamen in Tessenderlo in de 17de en 18de eeuw. Er liepen ook wel Looienaars rond met de voornaam Leonard, Ambroos, Simon, Antoon, Godfried of Paul, maar die waren duidelijk minder in aantal.

En dat vele naamgenoten elkaar voor de voeten liepen was helemaal niet zo erg, want in de wandeling noemde men elkaar toch niet zoals het in de kerkregisters stond opgetekend: men was gekend als Jan van Mie van Pol, als Jan van Jef van Trees, enz. De variaties waren talloos en werden soms met veel zin voor ironie uitgebreid naar lichaamskenmerken, gebreken, stielen en plaatsbepalingen en iedereen wist drommels goed over wie men het had. Voor de ouderen onder ons is dat geen nieuws: ze hebben zelf nog een moe Hulst gekend en een va Schoot gehad.

Maar voor wie naar verre voorouders op zoek gaat worden die naamgenoten een ernstig bezwaar: hun volkse benaming is niet bewaard gebleven en men vind die personen in de parochieregisters terug met enkel hun voornaam en familienaam zoals ze werden gedoopt. Waar moet men naar toe als men als voorouder bv. een Jan Reynders treft, van wie men niet weet waar hij vandaan komt en wie zijn ouders zijn: men weet bv. alleen dat hij in 1738 nog in leven was. Maar in dat jaar lopen er in Tessenderlo 6 volwassen mensen rond die Jan Reynders heten en een gezin met kinderen hebben: 1 in Schoot, 2 in Engsbergen en 3 in Hulst.

Hier brengt de veetelling van 1738 uitweg: die spreekt, gelinkt aan voorgaande en volgende tellingen, voor Schoot van Jan Reynders uit Schaffen, voor Engsbergen van Jan Reynders Janssoon en Jan Reynders Paulssoon en voor Hulst van Jan Reynders Govaertssoon, Jan Reynders Mertenssoon en van Jan Reynders Peterssoon. Zulke gegevens geven een heel ander zicht op de familiebanden van al die Jannen.

En in het jaar 1745 vinden wij zelfs **acht** Jan Reyndersen: 2 in Schoot, 2 in Engsbergen en 4 in Hulst, via de veetelling van dat jaar letterlijk geïdentificeerd als

volgt: Voor Schoot: Jan Reynders Janssoon getrouwd in 1741 en Jan Reynders uit Schaffen; voor Engbergen: Jan Reynders Janssoon en Jan Reynders Paulssoon; voor Hulst: Jan Reynders Aerdenssoon die ongetrouwd bleef, Jan Reynders Govaertssoon, Jan Reynders Mertenssoon en Jan Reynders Peterssoon.

Als men dan voorts ook nog terecht kan bij notarisakten, testamenten en erfdelingen is het mogelijk om op vrij nauwkeurige wijze zijn afstamming verder door te trekken. Deze Reyndershistorie is maar één voorbeeld onder vele andere. Dozijnen, ja honderdtallen van dergelijke “controleposten” kan men ontdekken in de archieven van de meeste gemeenten: zij brengen uitsluitel waar kerkregisters tekort schieten.

Stamboomonderzoekers die nooit gebruik maken van gegevens die niet in de parochieregisters maar wel in honderden andere documenten zijn opgeslagen, begaan een grote onvoorzichtigheid en lopen kans op grove vergissingen. Voorouders verdienen het niet om “gevonden” te worden met behulp van methodes die alleen kunnen bogen op het betrouwbaarheidsgehalte van een vogelpikwedstrijd.

Frans Van Thienen

Foto genomen op 10 maart 1940 ter gelegenheid van de plechtige communie van Jules Geboes, twee maanden voor het uitbreken van de oorlog. Op de foto staan ook drie soldaten die ingekwartierd waren ten huize van Jozef Geboes op de Berg, zij behoorden tot het 12de Regiment Artillerie. Achterste rij van L naar R: De Meyer Livinus (uit Gent), Germaine Geboes, Kamil Blomme (uit Brugge), Clementien Ackx, Emiel Durinckx (sneuvelde twee maanden later tijdens de slag aan de Leie). 1ste rij: Jules Geboes, Virginie Geboes, Victoire Geboes met dochter Marie-Louise op de schoot, Hortense Degeling, Louis Geboes.

De eerste tanks die Looi binnen reden, werden letterlijk onder de voet gelopen. Deze foto werd genomen op de Schoterweg ongeveer waar nu tavenne 't Paenhuis' staat. Blijje Looienaars poseren met de bevrijders. Wie herkennen we op deze foto ? 1) Aline Camps-Strauven, 2) Edgard Theys, 3) Blockx ?, 4) Willems ?, 5) Nuyts ?, 6) Hubertine Vandervoort.

De verbroedering met de Engelse bevrijders verliep opperbest. Drie Engelse soldaten hadden graag een foto als herinnering en vroegen enkele Looienaars met hen te poseren. Dus ging men naar Everard Aldelhof voor een stijlvolle foto. Let eens op hoe fier en blij iedereen in de lens kijkt.

Van L naar R, zittend: Maria Verbaak, Rita Theys (Rita van Boon), Louissette ? (kleindochter van Gene Van Roy). Middelste rij : Emiel Verbeeck, René Verbeeck, Paul Strauven, Hubert Jansens. Op de laatste rij zien we de drie Engelse soldaten, hun namen zijn onbekend.

MUZIEK EN TONEEL IN ENGSBERGEN

Enkele jaren geleden kregen we een tekst in ons bezit van de hand van Staf Camps. Daarin beschreef hij hoe omstreeks 1930 vanuit de plaatselijke fanfare, 'het muziek' genoemd, het toneel zich ontwikkelde. We bewerkten die boeiende tekst tot onderstaand artikel.

Herberg 't Kelderke

Omstreeks 1930 was de herberg "t Kelderke", gelegen langs de Engsbergseweg, het middelpunt van parochiaal cultureel leven in Engsbergen. Bijna alle organisaties van het dorp hielden er hun bestuursvergaderingen en richtten er hun feesten in. Uitbater van de herberg was Fil Leyssens, beter bekend als Dik van den Boer. Hij was gehuwd met Mieke en had verschillende kinderen. Fil was schrijver, zijn vrouw Mieke bediende de klanten.

De Fanfare

De plaatselijke fanfare 'Sint- Lucia' was in die dagen toonaangevend voor het verenigingsleven. Het was zonder meer de actiefste organisatie. Voorzitter was Gust Engelen, later opgevolgd door Alfons Camps. Louis Camps was kassier en Joske Cuypers was dirigent en muziekmeester. Leden van de fanfare waren o.a. Jef Bonroy, Karel Thielens, Fons Ackx, de gebroeders Jef en Louis Van Herck, de drie zonen van de dirigent Sooi, Gust en Jef Cuypers.

Omdat er al zo weinig ontspanning was, was het 'muziek', zoals de man in de staat de fanfare noemde, erg belangrijk. Als het muziek 'uittrok' ontwaakte het dorp en was er beweging op straat en vooral in de herbergen.

Een echte hoogdag was het jaarlijks teerfeest. Er werd een koe geslacht en dan was het twee dagen eten en drinken. Vette soep, aardappelen, peen en erwten met stoofvlees, dit alles overgoten met het nodige bier zorgde voor een uitbundig feest. De pastoor heeft dikwijls zijn wenkbrauwen gefronst bij zoveel uitbundigheid. Engsbergen was een klein dorp met veel arme mensen. Mensen met een groot respect voor de pastoor, de onderwijzer, de nonnekens en.....de fanfare. De fanfare was zowat het topgebeuren van volkse activiteit. Na de lagere school werden, in afspraak met de ouders, jongeren aangezocht om lid te worden. Ze moesten eerst lessen notenleer volgen en wat later konden ze dan een muziekinstrument leren bespelen.

Naast muziekonderricht en musiceren vonden ook andere activiteiten plaats. Een fanfare onderhouden kostte immers geld. Het lidgeld alleen volstond niet om financieel rond te komen. De muziekmeester en dirigent moest vergoed worden, er was de aankoop van partituren en muziekinstrumenten. Daarom werd naar allerlei vormen van inkomsten gezocht. En hier ligt de kern van het toneelspelen in Engsbergen

Toneel in Engsbergen

In hun zoektocht naar inkomsten voor de fanfare kwam men op het idee om 'commedie' te gaan spelen. M.a.w. toneelspelen. Dit ging echter niet zonder problemen. De meeste leden van de fanfare hadden nog nooit van toneelspelen gehoord. Op

één van de muzikanten, Frans van Gelder, na. Frans beweerde dat hij in een van de schouwburgen in Brussel enige ervaring opgedaan had als figurant en theaterhulp. Daarom verzocht het bestuur hem in 1930 om in de schoot van de muziekmaatschappij een toneelgroep op te richten.

Dit ging niet van een leien dakje. De oproep van Frans om lid te worden wekte eerder verbazing dan enthousiasme. Niemand scheen aanvankelijk te durven toetreden. Na veel persoonlijke gesprekken kon men toch enkele jongens uit de fanfare en meisjes uit de parochie overtuigen. En alhoewel gemengd toneel door de kerkelijke overheid verboden was, ging men er toch mee door. Pastoor De La Croix sputterde aanvankelijk wel tegen maar liet zich na overleg toch geruststellen. Er zou niets onzedelijks gebeuren.

De Sint-Luciafanfare werd opgericht op 16 oktober 1898. Het vaandel dateert uit 1900.

De eerste repetities

Herfst 1930. In 't Kelderke werd voor de eerste keer samengekomen en werden de eerst toneelrollen verdeeld. Iedereen die deelnam aan de opvoering moest zijn rol in een schrift overschrijven. Behalve zijn eigen tekst moest hij ook de vijf laatste woorden van zijn tegenspeler noteren. Natuurlijk mochten de aanwijzingen in het script niet vergeten worden. Als er stond (kust hem) of (kust haar) waren er problemen. Het overschrijven van de rol nam ongeveer een maand in beslag. Dan pas kon men beginnen met de echte repetities. De leiding was, zoals reeds vermeld, in handen van Frans van Gelder.

Er werd, al zittend, overgegaan tot een lezing van het stuk waarin elk zijn eigen rol las. Langzamerhand kwam men zover dat iedereen zijn rol van buiten kende.

Podium en decor

Bereidwilligen hadden ondertussen een podium gebouwd. Op enkele lege biervaten werden balken geplaatst. Daarop werden houten beschotten gelegd als vloer. Die beschotten waren gemaakt door schrijnwerker-herbergier Fik van de Boer.

Op dat podium werden dan schermen geplaatst om als decor te dienen. Die bestonden uit houten geraamten waarop zakkengoed was genaaid. De zakkenstof werd met waterverf beschilderd.

En goedkope rode gordijn moest als doek dienst doen. Veel stelde dit niet voor want men zag er dwars doorheen. Het open- en toetrekken van het gordijn zorgde

bovendien steeds voor problemen, er haperde altijd wel iets.

De bemeubeling op de scène stelde al evenmin veel voor. Welwillende mensen uit de parochie schonken enkele stoelen, een tafel en wat schilderijen. Het geheel gaf een wat armoedige indruk.

De première

De generale repetitie was meestal een voorstelling voor de kinderen, zondagnamiddag na het lof. Na die kindervertoning kon men al min of meer zien wie goed en minder goed speelde en of het stuk een succes zou worden.

Dan kwam eindelijk de dag van de eerste voorstelling. Ze werd aangekondigd door affiches.

“Met toelating van de gemeentelijke overheid zal zondag opgevoerd worden.”

Dan volgde de titel van het stuk.

De voorstelling werd meestal voorafgegaan door een optreden van de muziekmatschappij die een drietal stukken speelde. Het laatste nummer was gewoonlijk een mars.

Er kwam tamelijk veel volk kijken. De zaal bood plaats aan ongeveer 120 mensen. De inkomprijs bedroeg 3 frank. De zitplaatsen bestonden uit allerlei stoelen en banken.

Welke mensen speelden er zoal in die eerste theatervoorstelling? We weten zeker dat Jeanneke van Fik van de Boer erbij betrokken was. Verder nog Maria, Maurice, Louis en Frans Bonroy, Dik Hoobergs, Jul Cuypers, de twee Liza's Camps en Staf Camps. Later kwamen daar nog bij: Jeanneke en Mieke Timmermans, Agnes en Remi Melis en Fille Hooberghs.

Fanfare Sint Lucia. Van L naar R gehurkt: Jos Nijs, Jos Van Sweevelt, Roger Sannen, Karel Houtmeyers, Jozef Hoobergs, Mathieu Camps, Jozef Ackx, Willy Verboven. 2de rij: Jos Bonroy, Emiel Verbeeck, Alfons Beets, Eduard Beckers, Eduard Sannen, Gerard Camps, August Thielens, Frederik Saenen, Marcel Beckers. 3de rij: Henri Van Sweevelt, Jozef Wellens, Louis Beckers, Jozef Vandepaer, Marcel Houtmeyers, Clement Nijs, Romain Verboven, Maurice Camps, Francois Verbist, Livinus Ackx, Henri Taels. 4de rij: Erwin Sannen, Marcel Lees, August Vandeweyer, René Thielens, Jozef beets, Raymond Pairoux, Eugene Laureys, Edmond Bonroy. Laatste rij: Louis Beckers, August Beets, Henri Vandepaer, Jean Nijs, Remy Volders, Armand Nijs.

Het repertoire

Per winterseizoen werden tweemaal twee voorstellingen gegeven met een tussenruimte van drie maanden. Van de opgevoerde stukken is niet zoveel meer geweten. Enkele titels nog wel.

Ik heb een man gedood.

Het land van de glimlach. (zonder zang)

Trouwen of betalen.

Grootvaders list.

De voornaamste stukken werden opgevoerd in de periode vanaf de tweede helft van de jaren dertig tot aan het begin van de oorlog in 1940. Toen was de toneelgroep ook al meer ervaren. De groep had zelfs een eigen naam: 'Kunst na Arbeid'. Natuurlijk waren er bij de keuze van de mogelijk op te voeren stukken altijd discussies. Speelde men aanvankelijk eenakters dan was men vijf jaar later al zo ver gevorderd dat toneelstukken in drie bedrijven konden opgevoerd worden. Zo reilde en zeilde het toneelleven verder tot de oorlog er een eind aan maakte. Er was nog wel even een korte opflakking. Dat had echter meer te maken met het ontstaan van de K.A.J.

De toekomst

Tot besluit past het hulde te brengen aan diegenen die toen hebben bijgedragen tot de ontspanning van de inwoners van Engsbergen. Ze hielpen de mensen bij het even vergeten van de dagdagelijkse zorgen.

Misschien kan het ontmoetingscentrum 'Het Goor' een nieuw aanknopingspunt zijn met de traditie van zestig jaar terug. 'Toneel in eigen dorp'. De voorzieningen zullen alleszins een stuk beter zijn als die van de pioniers van toen.

Louis Alaerts

ONTDUIKING VAN BIERBELASTING IN 1731

Belastingontduiking is van alle tijden. We wisten het al en het mag nog eens blijken uit onderstaand artikel. Het is de rescriptie van een verhoor naar aanleiding van een vermoeden van ontduiking van 'bierbelasting' door herbergier Joannes Daems. Naast enkele herbergklanten (waaronder oud burgemeester Jan Jansen) worden verder nog accijnsbeambte Jamar, herbergier Joannes Daems (eveneens schepenen) en zijn knecht Geert Vervoort verhoord. Ieder geeft zijn versie van de feiten.

Deel 1: Verklaringen van enkele herbergklanten

Anno seventhien hondert een en dertigh, den vier en twintichsten der maent januarij, voor ons Van Swevelt, Loots, Jans ende Jansens schepenen der justitie van Tessengerloo syn gecompareert Jan Jansen out borgemeester, Antoon Van Dommelen out omtrent de ses en dertich jaeren, ende Peeter Dries gericht's dienaer, alle deugdelycke innewoonderen onser voors. gemeynte,

de welcke onder solemnelen eede, in handen Loots schepenen gepresteert, hebben gedeclareert ende geat(tes)teert, declar(ere)nde ende attesterende by desen, hen declaranten kennelyck te syn ende seer wel indachtigh hoe sy op sondach lestleden synde den 21 en deser naer middach 't samen hebben in geselschap geweest ende ghedroncken ten huysse van Joannes Daems herbergier binnen onsen dorpe ende requirant in desen, ende aldaer gebleven syn tot omtrent ten een uur naer middernacht,

ende aldaer gehoort ende gesien te hebben dat Geert Vervoort knecht van den requirant voors. omtrent 12 uren 's nachts thuys comende van Hulst, heirtganck binnen onsen dorpe, heeft tot het schapray gegaen, ende noch een weynigh gegeten hebbende is recht gegaen naer syn bedde slaepen, sonder voordere buyten te gaen;

ghevende redenen van seeckerheyt dat den voors. knecht aen hen declaranten ende sy aen hem hebben goeden nacht geseyt, ende voor hen oogen hebben sien den solder op slapen gáen.

Ende want redelyck ende goddelyck is der waerfeyt getuygenisse te geven, bysonder daer toe versocht synde, verclaerden soo 't samen als ieder in 't bysonder bereet te syn dese henne voors. declaratie ende gepresteerde eet te vernieuwen ende te itereren voor alle heeren ende rechters, soo dickmaels als dat soude noodt ende versocht syn,

.ghelyck oock den voors. knecht voor ons geattesteert heeft met eede alsoo te confirmeren dat alles is waerachtich, ende dien nacht geen bier ofte tonne buyten syn huys ofte daer omtrent gesien te hebben, consenterende hier van gemackt ende den requirant geleverd te worden een ofte meer instrumenten in debita fo(r)m)a.

Actum ten huysse des requirants in de plaetse van Tessendedoo op dach, maent ende jaer

als boven, des t'oirconde hebben desen door onsen gesworen secretaris doen schryven ende teecken. Quod attestor Jo(ann)es Loots secretaris.

Deel 2: verklaring van de aksijnsbeambte

Alsoo Sr Joannes Daems schepen alhier geciteert is van wegens de bedienaers van het princelyck comptoir alhier binnen Tessenderfoo, over alsulcke tonne biers als sy pretenderen gevonden te hebben, gerolt voorby het voois. comptoir sonder geannunceert ofte aengebrocht te syn,

soo hebbe my onderges(chreven), benefens die getuygen naergenoemt, getransporteert ten woonhuuse van N. Jamar comis van 't selve comptoir, welcken de tonne alsoo soude bevonden hebben om ter instantie van den voors. Daems den selven aldaer aff te vragen, te weten:

eerst op wat tydt ende ure hy dese tonne heeft bevonden ende gearresteert gehadt; ten anderen op wat plaetse hy de selve soude hebben bevonden ende geconfisceert; ende ten lesten hoe naer hy omtrent by den persoon was die hy hadde aengesien voor des requirants knecht; 't welck hem alles door my onderges(chreven) exp(res)selyck affgevraeght synde heeft den geseyden comis geantwoort daer niet te syn alleen geweest, ende waerom men aen hem alleen sulx quam aff vraegen, ende voorders dat hy niet wys genoegh en was om te antwoorden voor aeler hy soude gesproken hebben synen ontfanger, dat hy maer een instrument en was van den ontfanger, ende dat den selven hem geïnformeert hadde dat hy niet en moest antwoorden als alleen voor syne principalen.;

Aldus gedaen en affgevraeght desen 26en januarij 1731 ter presentie van Peeter Neuts moderne borgem(eeste)r ende Francis Gybels out borgem(eeste)r van Tessenderloo. Ita teltor

Deel 3: verklaringen van de herbergier en zijn knecht

(Die) Extra(or)d(inario) den 27en Janu(arij) 1731 coram Van Sweevelt, Jans ende Loots schepenen

Eodem voor ons schepenen voors. collegialiter geconvoceert ende vergadert is gecompereert Joannes Daems mede schepen der justitie van Tessenderloo, den welcken onder solemnelen eede in 't aencomen synder officie gepresteert, ende volgens stipulatie daer over in handen Jo(ann)es Jans schepen ende schouteth gedaen, verclaert heeft ende verclaert by desen hoe tegens hem comparant van wegens den ontfanger van het princelyck comptoir alhier geprocedeert woort tot betalinghe der amende van alsulcke tonne biers, als die bedienaers van 't voors. comp(toir) oft iemant van hen pretenderen gevonden te hebben, niet geaquiteert, niet tegenstaende dat hy compar(ant) van geene bier ofte tonne is weetachtich, nochte omtrent den gepretendeerden tyt geene tonne ofte bieren van Diest oft elders en heeft gehaelt nochte ontboden, noch door hem ofte door andere, 't zy directelyck oft indirectelyck.

Eodem et coram iisdem comparuit Geert Vervoort knecht van Joannes Daems voors., aen den welcken alle peryckelen van perjurie voorgehalden synde, heeft onder solemnelen eede in handen Jo(ann)es Jans schouteth ende schepen gepresteert, heeft verclaert ende gedeponeert,

hy deponent aen nocte by geweest te syn nocte eenichsints handt dadigh geweest te syn aen sulcke tonne als die bedienaers van 't comptoir alhier souden ghevonden ofte geconfisceert hebben, ende omtrent dien tyt ten dien eynde als gepretendeert woort, noch voor synen meester oft andere geene tonne Behandelt te hebben,

bereet synde henne voorgaende depositie ende gepresteerden eede te itereren daer ende alsoo dat mochte versocht syn, Yoirconde hebben dese door onse gesworen secretaris doen expediëren ende teekenen.

(Film 1.569.487 item 8 secretaris Jan Loots register 3099 akte 24.01.1731 Deel 1: verklaring van de herbergknecht.)

Frans Van Thienen

1950, de fanfare Sint-Martinus trekt door de Neerstraat. Het café rechts vooraan is café 'De Prinseskes'. Het winkeltje ernaast is de 'Delhaize'. Over de Sint Marinusharmonie, die dit jaar 125 jaar bestaat, loopt een tentoonstelling in ons museum 'de Kelder' waar meer van dit soort foto's te bezichtigen zijn.

Paul Strauven

In Klein Vorst stortte het eerste vliegtuig in onze omgeving neer. De soldaat op de foto is een bemanningslid van dat neergestorte toestel. De foto is genomen bij Fil Geyskens op Baalberg. De aanwezigheid van die soldaat geraakte bekend en vooraleer hij kon vluchten, werd hij korte tijd later krijgsgevangen gemaakt. Behalve de soldaat, van wie de naam ons niet bekend is, herkennen we naast hem Juliette Vandermaesen en Louis Geyskens. Rechts in de hoek zien we Yvonne Beckers.

Paul Strauven

De bevrijding was niet alleen vreugde maar ook herinnering aan droevige gebeurtenissen. Op deze foto herkennen we de gebroeders Boeckmans, pas teruggekeerd uit het concentratiekamp van Buchenwald. Ze brengen een bezoek aan de plaats in de Gerhagenstraat waar een stijdmaker van hen, Albert Binnemans, door de Gestapao werd neergeschoten. Op de plaats was een kleine huldezerk opgericht.

ONGENODE GASTEN

Hoe beleeft een kind de oorlog? Van Beren kregen we enige tijd geleden volgend artikel toegezonden. De bevrijding was nog niet in zicht, het dagelijkse leven ging voort. Er was de kinderlijke vriendschap en bewondering voor een boer uit zijn buurt. Er waren de Duitse troepen. Er was de oorlog... Er is deze herinnering. En we konden nog achterhalen over welke Sooi hij het in dit verhaal heeft. De oorlogstijd door kinderogen bekeken...

Vaders beste vriend, een boomlange pezige boer met een bronsverweerde kop achter een vervaarlijk ogende hangsnor, een stoere vent, wekte door zijn uiterlijk de indruk alles behalve een kindervriend te zijn. Maar wij wisten wel beter, de intuïtie van een kind laat zich niet misleiden. We waren gek op die man, en in onze kinderlijke verafgoding overtuigd dat hij voor niets of niemand opzij zou gaan. Vooral dat laatste sprak ons aan, onze dweepzucht was grenzeloos.

Franciscus (alias Sooi) Alaerts, een boomlange, pezige boer en een stoere vent woonde samen met zijn echtgenote Stans Vandepaer in Baal. Hier poseert hij, trots, met zijn paard.

deelde bondgenootschap dat me te beurt viel met vaders grote vriend, reden we op een heel lange smalle veldweg met slechts één karrenspoor, waardoor ons normaal niemand kon passeren.

Het was tijdens de bange oorlogsjaren, en zijn suggererende weerbaarheid bracht onze verbeelding op hol.

We waren ook allen verzot om met Sooi op zijn kar te mogen meerijden. Destijds waren die voertuigen zeer primitief, zonder vering, met enorme grote houten wielen belegd met ijzeren banden. Comfortabel was anders. Wie niet genoeg vlees als ballast om zijn botten had, kon moeilijk op de been blijven van de daver. Wie met volle maag, waar gezien de oorlog weinig kans voor was, een ritje waagde zou allicht binnen de kortste keren overboord hangen. Maar een kermis is een geseling waard. Bovendien wilden we ons niet als doetjes laten

En toch is het me eens overkomen dat ik verstijfd van schrik, tijdelijk liever in de hel had vertoefd dan op die zo begeerde kar. Aanvankelijk was ik de hemel te rijk toen ik eens per toeval als enige passagier door Sooi aan boord werd gehesen. Gelukkig om het onver-

Rechts naast de weg, veel lager gelegen, een mul doorploegd akkerland. Links van ons, iets hoger dan de weg, braakgrond, ondoordringbaar met zaailingen en hoge

braamstruiken begroeid. Een rustig en mooi landschap, niets om je zorgen over te maken, ware het niet dat plots in de verte, in de donkerte van de aan beide zijden dicht beboste weg een onheilspellend gebrom hoorbaar werd. Daar had je 't weer, een Duitse legeroefening.

Een drietal vervaarlijk grommende, beresterke rupsvoertuigen, geflankeerd door een aantal silhouetten te voet werden herkenbaar. Zo'n horde gevaarlijke duivels die op achttien dagen een heel land onder de voet durfden lopen, zouden in mijn verbeelding voorzeker te laat merken dat ze een paard en kar tot moes hadden gereden. Het oersterke paard waar ik menigmaal zo fier naast had gestaan, met een air van "wie doet me wat" scheen me nu als defensie toch niet zo afdoend meer.

Een drama was onafwendbaar, ontwijken uitgesloten. Hoe zou mijn aanbeden begeleider, waarvan geweten was dat hij dat vreemde volkje niet in zijn hart droeg reageren. Een akte van berouw overwegend zag ik vanuit mijn ooghoeken tot mijn niet geringe angst dat het Sooi toch ook niet onberoerd liet. En alsof het nog niet afschrikwekkend genoeg was, begon plots tot overmaat van ramp het trio stalen kolossen hun paniekwekkend gegrom en snelheid nog op te voeren, met een regelrechte stormloop der voetknechten tot gevolg.

Eindelijk kwam Sooi in actie, zonder stoppen sprong hij van de kar, nam het nerveus geworden paard bij de toom en stapte met ware doodsverachting het onheil tegemoet.

God in de hemel!! Later heb ik mij meermaals afgevraagd of hij op dat ogenblik wist waartoe die plotse stormloop nodig was. Of zat hij ook met zo'n ei. Toen alles hopeloos verloren leek, hadden die stoere gedochten het bos achter zich en stuurden ze, tot mijn grote opluchting, hun zware pantserwagens een na een pardoes links voor ons de hoge kant op, de braamstruiken in en legden de motoren stil.

Nog even hoorden we het wapengekletter der rennende krijgers die wat achterop waren geraakt. Korte afgebeten bevelen klonken en dan stilte. Stokstijf stonden de stoere soldaten, met zwarte gezichten, met gras en twijgen getooid, hijgend de spierwitte tanden bloot lachend. Ze schenen er allen veel lol aan te beleven. De officier die zo even nog brutaal had gebruld, bracht stram en stijf, zoals een Duits officier betaamt, met veel egards de militaire groet. Onze voerman die normaal zo de pest in die ongenode gasten had, lichte al doorstappend op zijn beurt even zijn zware pet op. Zoveel eerbetoon kon hij beleefdheidshalve niet onbeantwoord laten.

Allicht was die officier een boerenzoon in wiens heimat de boeren zowat in de adelstand verheven waren. Hoe wonderlijk nu, hoe anders toch en hoe sterk vergroot beleefd een knaapje met zijn beperkt inzicht zulke dingen. Om nooit te vergeten.

Beren

Bevrijding, Engelse troepen rijden Tessenderlo binnen en worden door enthousiaste Looienaars verwelkomd. Deze foto geeft goed de sfeer van die dagen weer. Hij werd genomen ongeveer op de hoek van de Schoterweg en de Diesterstraat (nu café Primeur). Onder de wegwijzer richting Veerle zien we nog een gedeelte van een binnenrukkende Engelse tank. De mensen waren enthousiast, ze liepen voor en achter de tanks en sommigen klommen er zelf op. De bestuurders moesten goed uitkijken om geen ongevallen te veroorzaken. De man links vooraan met jachtgeweer is Louis Voordeckers.

Op de Geelsebaan stond een van de vele veldkeukens van de bevrijdende troepen. Zoals je kan zien op de foto waren ze behoorlijk goed uitgerust. De kinderen gingen daar ook kijken of er voor hen niets te rapen viel. Het gebeurde regelmatig dat ze van de soldaten wat toegestopt kregen. En lekker dat dat dan was, allemaal dingen die men al vier jaar niet meer gezien had en waarvan men dacht dat ze zelfs niet meer bestonden, soms ook dingen die men niet eens kende. Chocolade, pudding, vet, boter, confituur, dozen met daarin klaargemaakte kalkoen, sigaretten, chewing gum....te veel om op te noemen.

Het rovershol Tessenderlo (9)

In ons vorig nummer maakten we kennis met Clatermie, één van de weinige vrouwen met naam en faam in het bendeleven. We volgden haar levensloop, haar misdrijven en sloten af met haar gevangenneming in Meerhout. Die gevangenneming vloeide voort uit een diefstal van kleren in Beringen, kleren die ze her en der verkochten. Hoe het haar verder verging, lezen we in deze Eeuwentemmer.

Op 6 mei, twee dagen na de arrestatie begon het onderzoek. Een vragenlijst werd opgesteld. De drie zaten gevangen in het kasteel te Oostham. Marie moest onderzocht worden naar vroegere sporen van geseling en brandmerking. De beklaagden werden gehoord. Adriaan Lemmens zei bepaalde lakens die hij in bezit had, op de markt in Tessenderlo te hebben gekocht. Jan Claes die in zijn huis in Lummen was bestolen, kwam op 15 mei naar het kasteel om de gevangenen te herkennen. Dat kon hij niet omdat hij zijn inbrekers niet had gezien, maar hij herkende wel zijn gestolen spullen.

De drie konden niet lezen of schrijven en vroegen een procureur om hen te verdedigen. Op 11 mei werden ze verhoord. Ze ontkenden alles. Daarna kwamen de getuigen aan bod. Op 18 mei werden de drie beklaagden geconfronteerd met de getuigenverklaringen. Ze hadden niks gedaan, geen diefstallen gepleegd. Robyns ontkende haar vervloeking van Rintiens. Peeters had haar woorden anders gehoord: "Als ik moet sterven in mijn onschuld, zal ik hem drie dagen na mijn dood voor het oordeel Gods dagen". Dat was geen dreigement en volgens hen hadden de huislieden die andere versie verzonnen.

Marie Robyns werd als recidiviste gezien en als leidster van de bende beschouwd. Zij was eerder al verbannen uit Loon en dat alles samen zou leiden tot de doodstraf. Zij kreeg ook de voornaamste aanklachten te verwerken. Van Peeters was de leeftijd niet bekend maar Adriaan Lemmens was pas achttien. Robyns' seksuele escapades vroeger en het feit dat ze nu een vriend had die bijna tien jaar jonger was, leidden tot een bevooroordeelde houding van de Hamse schepenen. Hun oordeel: "Ze had een boos en kwaad leven geleid en zich begeven in een compagnie van grote en fameuze dieven, met hen hoererende en boelerende en dieverijen en huisbrekingen veroorzakend. Van haar jongste dagen af heeft zij altijd de hoer gespeeld." In die formulering kwam de negatieve vooringenomenheid van de Hamse schepenen tegenover Clatermie duidelijk tot uiting. De 18-jarige Adriaan Lemmens was, door zijn minnares die hij amper een maand kende, het hoofd op hol gebracht maar hij had bij een overval een man, Convents, met een mes aangevalen en gebonden gelegd. Als hij bleef leven, zou hij later nog veel misdaden plegen, aldus de gerechtsofficieren en dus vroegen die van Ham de doodstraf. De derde man, Peeters, was bij dat gevecht tussen Lemmens en Convents niet tussengekomen en was wellicht ook vrij jong. Hij kreeg nog een kans.

Alhoewel de gevangenen niks hadden bekend, stond hun schuld vast en de schepenen van Ham vroegen aan het hoge hof van Vliermaal de doodstraf aan. Merkwaardig is wat de schepenen van Ham nog vroegen aan Vliermaal: "Als u die feiten niet zwaar genoeg bevindt om de gevangenen met de dood te straffen, dan vragen wij toestemming om de drie aan de scherpe examinatie of tortuur te

onderwerpen.” Zo hadden de gevangenen helemaal geen kans. Als ze zouden gemarteld worden, zouden ze alles bekennen wat de Hamse schepenen wilden horen en kwam het doodvonnis er later wel. Zover kwam het niet.

Op 22 mei 1716 kwam het antwoord van Vliermaal: de doodstraf voor Clatermie en haar lief. Een ondervraging op de pijnbank was overbodig. Hun schuld was bewezen. De jonge Peeters kreeg het voordeel van de twijfel, maar hij zou de schrik van zijn leven moeten uitstaan in de hoop dat hij daarna zijn leven zou beteren. Maria Robyns, alias Papekeels en Adriaan Lemmens werden veroordeeld tot de strop of zoals het toen officieel luidde: “Doen hangen tussen hemel en aarde tot de dood daarna volgt.” Hendrik Peeters moest toekijken met de strop om de hals, werd dan gegeseld en gebrandmerkt en voor honderd jaar en één dag verbannen uit het graafschap Loon.

Op 26 mei 1716 werd Adriaan Lemmens, alias Braeck Ariaen en Marie Robyns, alias Clatermie op de galgenberg in Beverlo gehangen. Bijna het hele dorp was aanwezig. De schuttersgilden waren in vol ornaat en met trommelaars aanwezig. Zij stonden in voor de ordehandhaving. De boeren hadden hun akkers even verlaten. De schoolkinderen moesten toekijken omwille van het voorbeeld. Twee tot drie uur voor de terechtstelling probeerde Lemmens zich nog te redden. Hij bekende de diefstal in Lummen en noemde zijn medeplichtigen. Het mocht niet baten: Lemmens werd als eerste op de galgenberg in Beverlo, op de grens met Stal-Koersel geëxecuteerd. Men had speciaal voor hem een nieuwe galg opgericht.

Vandaar trok het hele gezelschap naar Ulfort onder Oostham, ook op de grens. Daar werd Robyns op het rad geplaatst. Zij werd dus geradbraakt. Dat strookte niet met het doodvonnis dat was uitgesproken door Vliermaal. Het was echter ongebruikelijk dat vrouwen werden gehangen want een hoog in de lucht bengelende vrouw met brede rokken bood een onzedelijk schouwspel. Radbraken betekende dat de beul met een staaf de armen en benen verbrijzelde. Het lijk werd dan op een rad (=wiel) op een hoge staak geplaatst.

Hendrik Peeters die alles moest aanschouwen kreeg dan ook zijn straf. Hij werd gegeseld en gebrandmerkt aan een staak, verbannen en door gerechtsdienaars tot buiten het Land van Loon geleid.

Normaal moest de opgeknoopte zo lang mogelijk blijven hangen, als voorbeeld. Adriaan Lemmens had aan zijn galg op de grens met Koersel moeten blijven hangen. De plaats waar de galg werd opgericht, was echter een onderwerp van dispuut tussen Beverlo en Koersel. Ook die van Koersel hadden de executie bijgewoond maar ze vonden dat die galg op hun gebied was neergezet en dat die van Ham hun grenzen letterlijk te buiten waren gegaan. Die van Koersel hadden bij de executie geroepen dat Lemmens daar geen drie dagen zou hangen. Enkele dagen later werd het lijk van Lenaerts inderdaad afgehaald en meegenomen. De galg werd in stukken geslagen en gekapt. Nu moest een nieuw onderzoek gebeuren naar wie dat had gedaan.

Op 3 juni had al iemand gezien dat de galg omver lag en het lichaam verdwenen was. Een andere was preciezer en zei: “Toen ik ‘s avonds (2 juni) naar de molen

ging, stond de galg er nog en toen ik 's morgens terugkwam, was de galg omver gesmeten en het dood lichaam verborgen." De lijkenroof en de vernieling was dus gebeurd in de nacht van 2 op 3 juni 1716. Drie weken later, op 22 juni begaf de Hamse schepenbank zich naar de Galgenberg. Zij beschreven wat ze vonden. Een galg bestond uit twee 'zijhouten' of twee rechtop staande palen en een dwarshout waaraan de koord werd bevestigd. Daarnaast waren er nog vier steunen. Omdat die van het gerecht hadden verwacht dat er 'iets' zou gebeuren, hadden ze ook een ketting om de hals van de gehangene gedaan en die met ijzeren krammen vastgemaakt. Ook die was weg. Van het lijk viel niks meer te bespeuren. De reden was de grensbetwisting tussen de twee dorpen geweest.

Hoe Clatermie in de volksmond voortleefde

In de oude sagen en volksverhalen die eeuwenlang aan het haardvuur van generatie op generatie werden doorverteld, kwamen ook etymologische sagen aan bod. Dat waren verhalen met een geschiedkundige inslag. Het wel en wee van benden, misdadigers en mysterieuze groepen, zoals tempeliers, bokkenrijders of vrijmetselaars speelden daarbij de hoofdrol.

Het sagenonderzoek toonde aan dat vooral het bendeleven sporen naliet in de vertellingen en dat was met Clatermie niet anders. Haar liederlijk en misdadig leven, haar vervloeking van haar achtervolger, haar spectaculaire terechtstelling en de afbraak van de galg lieten diepe sporen na in het voorstellingsvermogen van de volksmens in de achttiende en negentiende eeuw. Haar verhaal zou meer dan tweehonderd jaar lang van generatie op generatie worden voortverteld met alle onvermijdelijke vervormingen en fouten.

In de jaren 1930 ontdekte de Hamse heemkundige Henri Jamar de plaatsnaam Slatermarie, gesitueerd bij de andere toponiemen Galgenveld, Galgenbeek, Galgenpoel en Galgenberg. De beek in de buurt werd ook Slatermarie genoemd. Hier kan misschien een verband worden gelegd tussen het klateren van een beek en Klatermie of hetzelfde woord in twee betekenissen met elkaar in verband gebracht. In de hele geschiedenis van Clatermie duikt één rode draad op die ook in andere bendeprocessen naar voor komt: armoede en wanhoop drijven 'kansarmen' naar wandaden, wat uiterst streng en wreed wordt bestraft zonder enig medelijden of oog voor verzachtende omstandigheden.

(Bronnen: RAH. Losse stukken of criminele rollen: Bilzen, Bree 1710-1712; RAH. Oostham, schepenbank, rollen, 66; Dirk Bertrands. Sterke verhalen uit het Land van Ham: Catlijn Pleers, Slatermarie, Boortje Staak. Ham, 1991.

François Van Gehuchten

Op 19 december steeg in Engeland een bommenwerper op met bestemming Frankfurt. Het toestel zou zijn eindbestemming nooit bereiken want het werd neergeschoten. Het kon nog net zijn bommen droppen in de omgeving van de Duitse grens maar geraakte niet meer terug in Engeland. Het stortte neer. Twee bemanningleden kwamen neer in Deurne en Hulst. Ze zouden, geholpen door Looise inwoners en Looise weerstanders, met veel moeite naar Engeland terugkeren. Eén van hen, Alex Dumbrell, bracht al in 1945 terug een bezoek aan Tessenderlo.

Van L naar R: Gustaaf Vandeweyer, An Dumbrell, Clement Nietveld (weerstander), Alex Dumbrell (boordschutter), Broeder Martinianus (weerstander) en Mevrouw Vandeweyer. Het meisje vooraan op de foto is het dochtertje van Nietveld.

Op 13 september 1984, in het kader van de veertigste verjaardag van de bevrijding, werden de overlevenden van de vliegtuigcrash in Deurne op het gemeentehuis ontvangen. We herkennen op de 1ste rij Paul Strauven, Tom Reynolds (Engelsman, bommenwerper en boordschutter), zijn echtgenote, Les Morrisson (Australiër, boordwerktuigkundige), Anna Hermans, Ted Salmon, Burgemeester Emiel Meeus, René Hermans (politie Veerle). 2de rij: Victor Valkenborghs, Jules Wouters, Agnes Ceunen en Jos Hermans (gemeentesecretaris). Alex Dumbrell kon omwille van gezondheidsproblemen niet op de viering aanwezig zijn.

Inhoud

Voorwoord	1
Voetbalpoëzie	2
Ach die Reyndersen	6
Muziek en toneel in Engsbergen	9
Ontduiking van bierbelasting in 1731	13
Ongenode gasten	17
Het rovershol Tessenderlo (9)	20

Tot 31 december 2004 loopt in ons museum 'De kelder' de tentoonstelling '125 jaar Sint Martinusharmonie, van fanfare tot harmonie'. Aan de hand van foto's, documenten, voorwerpen en een diareportage wordt een overzicht gebracht van 125 jaar harmoniegeschiedenis. Blikvangers zijn onder andere het uit 1880 daterende, gerestaureerde vaandel evenals het ontwerp van het huidige vaandel van de hand van Broeder Max.

De tentoonstelling is te bezichtigen iedere eerste zaterdagvoormiddag van 9.00 tot 12.00 uur, ieder derde donderdagavond van 19.00 tot 22.00 uur en iedere vierde zondagnamiddag (uitgezonderd 26 december) van 14.00 tot 17.00 uur.

Op zaterdag 20 november is er uitzonderlijk gelegenheid tot bezoek van 14.00 tot 16.00 uur.

Meer info op de website van de Sint Martinusharmonie: www.ksmh.be

Namens LAD en de jubilerende Sint Martinusharmonie van harte welkom!!!

Vergeet ook niet uw abonnement voor 2005 te vernieuwen. De prijs blijft 10 EURO voor drie nummers en een uitgebreid themanummer. Gebruik bij voorkeur bijgevoegd overschrijvingsformulier.

En waarom geen abonnement cadeau doen als kerst- of nieuwjaarsgeschenk?

Een origineel en boeiend geschenk.

OPROEP AAN ONZE LEZERS

Heeft U thuis nog oude documenten, boeken, kranten, artikels...waar U geen blijf mee weet? Contacteer het Loois Archief en Documentatiecentrum. Misschien zitten er voor ons wel interessante dingen tussen.

Ook oude zichtkaarten en foto's zijn meer dan welkom. We laten ze graag bijmaken voor ons archief. De originele foto's worden uiteraard teug bezorgd aan de eigenaar.

Interessant voor LAD zijn ook oude gebruiksvoorwerpen, oud speelgoed, oud schoolgerief... oude voorwerpen in het algemeen. Vooraleer U ze weg doet, denk eens aan het Loois Archief en Documentatiecentrum. Ze worden steeds in dank aanvaard en krijgen zo een plaats in ons 'voorwerpenarchief'. Eventueel kunnen ze opgenomen worden in tentoonstellingen in ons museum 'De Kelder'. Voorwerpen kunnen aan LAD geschonken of in bruikleen gegeven worden.

U kan ons alles bezorgen tijdens de maandelijkse opendeurdagen of U neemt contact op met de voorzitter of andere bestuursleden. Zij zullen dan het nodige doen.

OPENDEURDAGEN ARCHIEF EN MUSEUM

Iedere eerste zaterdagvoormiddag van de maand van 9.00 tot 12.00 uur.
Iedere derde donderdagavond van de maand van 19.00 tot 22.00 uur.

LAD beschikt o.a. over een uitgebreid genealogisch archief dat open staat voor iedereen die zijn stamboom wil opzoeken. Een meer dan boeiende bezigheid.

In het museum is naast de vaste collectie vaak een thematentoonstelling te bezichtigen.

Teksten voor 'Eeuwentemmer'

Alhoewel we een vaste kern hebben van schrijvers staat ons tijdschrift altijd open voor teksten van iedereen. Geïnteresseerde schrijvers kunnen ons hun bijdrage bezorgen. Er is geen beperking in thematiek nog in tijd voor zover het maar met Tessenderlo of zijn inwoners te maken heeft.

